

กระบวนทรรศน์ใหม่
ในการพัฒนาประเทศไทย
ท้องถิ่นเข้มแข็ง

ประเวศ วะสี

ห้องถิ่นเข้มแข็ง

กระบวนทรรศน์ใหม่ในการพัฒนาประเทศไทย

ท้องถิ่นเข้มแข็ง

ประเวศ วะสี

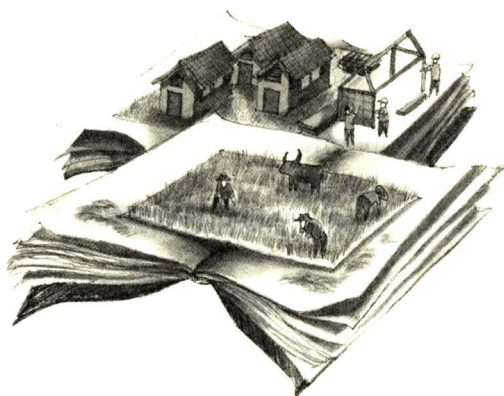
พิมพ์ครั้งที่ ๑	กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒
จำนวน	๓,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์ โดย	มูลนิธิสธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)
สนับสนุน โดย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ
ออกแบบ	วัฒนสินธุ์ สุวรรตานนท์
พิมพ์ที่	บ. พีคิวพี จก.

มูลนิธิสธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)
๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน
แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๑๒๒
e-mail : thainhf@thainhf.org /www.thainhf.org

ประเทศไทยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากร
มากพอที่จะสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขถ้วนหน้าให้คนไทย
แต่คนไทยกลับตกอยู่ในความเดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า
ทั้งนี้เพราะ **มิจนาทิสูเกี่ยวกับการพัฒนา**

สารบัญ

๑. มิจนาทิจูเกี่ยวกับการพัฒนา	๗
๒. นโยบายการพัฒนาที่เอาท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง	๑๑
๓. วิสัยทัศน์ประเทศไทยน่าอยู่ที่สุด ท้องถิ่นน่าอยู่ที่สุด: คุณลักษณะ ๘ ประการ	๑๓
๔. เป้าหมายของท้องถิ่น ๑๐ ประการ	๑๗
๕. ระบบการศึกษาของท้องถิ่น โดยท้องถิ่น เพื่อท้องถิ่น	๒๓
• หลักของระบบการศึกษาของท้องถิ่น ๔ ประการ	๒๕
• องค์ประกอบของระบบการศึกษาท้องถิ่น ๑๐ ประการ	๒๗
๖. ประชาธิปไตยชุมชนประชาธิปไตยท้องถิ่น: รากฐานของประชาธิปไตย	๓๗
๗. การประกอบเครื่องประเทศไทย	๔๑
๘. พลังขับเคลื่อนท้องถิ่นเข้มแข็ง	๔๕

ต้องมีกระบวนการสมัยใหม่ของการพัฒนา
ซึ่งเป็นการปฏิบัติความคิด
ตรงตามความหมายของคำ
วตะ=หมุน ปฏิ=ทวนกลับ
คือเราต้องหมุนกลับไปเอาข้างล่าง
หรือชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง

๑.

มิจฉาทิฐิเกี่ยวกับการพัฒนา

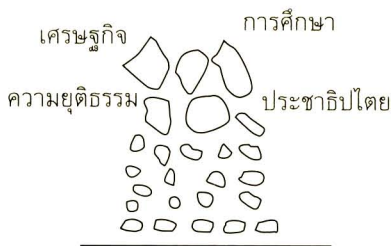
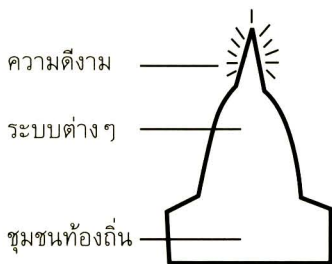
การจะทำอะไรๆ ให้สำเร็จ สัมมาทิฐิหรือความเห็นชอบเป็นเรื่องสำคัญ

ถ้าทำด้วยมิจฉาทิฐิ การนั้นก็จะไม่สำเร็จ

ประเทศไทยอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรต่างๆ มากเกินพอที่จะสร้างความสุขให้คนไทยถ้วนหน้า แต่ปรากฏว่าเมื่อพัฒนาไปๆ เรากลับเกิดวิกฤตทุกทาง ทั้งวิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตสังคม วิกฤตสิ่งแวดล้อม วิกฤตการเมือง บรรจบกันเป็นมหาวิกฤตการณ์สยาม ก่อความทุกข์เข็ญเดือดร้อนขัดแย้งไปทุกหย่อมหญ้าอย่างไม่มีทางออก

เพราะมิจฉาทิฐิเกี่ยวกับการพัฒนา

มิจฉาทิฐิเกี่ยวกับการพัฒนา คือ การพยายามสร้างพระเจดีย์จากยอด ไม่มีพระเจดีย์องค์ใดสร้างได้สำเร็จจากยอด เพราะจะพังลงๆ (รูปที่ ๑)

(ก) พระเจดีย์แห่งการพัฒนา
ต้องสร้างจากฐาน ฐานคือชุมชนท้องถิ่น

(ข) การพัฒนาจากยอดโดย
ไม่มีฐาน จะไม่สำเร็จเพราะจะพังลง ๆ

รูปที่ ๑ พระเจดีย์ต้องสร้างจากฐาน (ก) ถ้าสร้างจากยอดโดยไม่มีฐานก็จะพังลง ๆ (ข)

การพัฒนาที่ผ่านมา เราพยายามทำจากยอดทั้งสิ้น ไม่ว่าเศรษฐกิจ การศึกษา ประชาธิปไตย ความยุติธรรม จึงไม่สำเร็จ มีจนาทิฐินำไปสู่มีจนาพัฒนา การพัฒนาโดยเอาข้างบนเป็นตัวตั้ง โดยทอดทิ้งข้างล่างและให้ข้างบนบ่อนทำลายข้างล่างให้อ่อนแอ อะไรที่บ่อนเซาะฐานให้อ่อนแอย่อมพังทลายลง สังคมไทยพังทลายลงเพราะการพัฒนาที่ทำลายฐาน

ฐานของสังคมคือชุมชนท้องถิ่น

ส่วนล่างของสังคมคือ ฐานความเป็นจริงของชีวิต สังคม วัฒนธรรม และฐานทรัพยากรของประเทศ

ในขณะที่ส่วนบนของสังคมเป็นเรื่องของอำนาจ เงิน รูปแบบมากกว่าสาระ และความฉ้อฉลต่างๆ

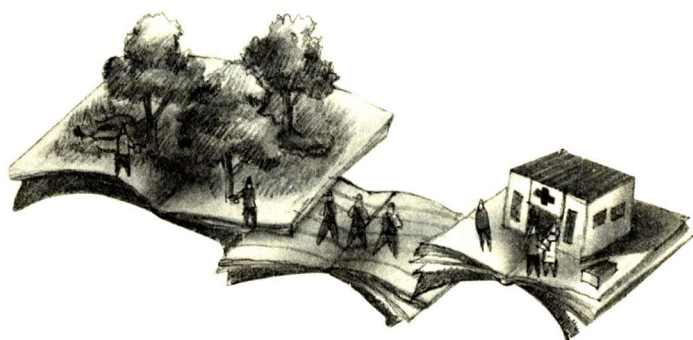
การพัฒนาโดยอำนาจรัฐรวมศูนย์จึงขัดแย้งกับความเป็นจริงของชีวิตข้างล่างเต็มไปด้วยหมดทั้งประเทศ ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอาการอย่างหนึ่งของความขัดแย้งระหว่างอำนาจรัฐรวมศูนย์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัญหานี้จะแก้ไม่ได้ตราบดีที่ยังพัฒนาด้วยอำนาจรัฐรวมศูนย์จากข้างบน

ต้องมีกระบวนทรรศน์ใหม่ของการพัฒนา ซึ่งเป็นการปฏิบัติความคิด ตรงตามความหมายของคำ วตะ=หมุน ปฏิ=ทวนกลับ คือเราต้องหมุนกลับไปเอาข้างล่างหรือชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง

ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานของความจริงของชีวิต สังคม วัฒนธรรมและทรัพยากร การพัฒนาโดยเอาความจริงเป็นตัวตั้งง่ายกว่าการพัฒนาจากข้างบน ซึ่งเป็นเรื่องของอำนาจ เงิน และมายาคติ

เมื่อชุมชนท้องถิ่นหรือฐานล่างของสังคมมั่นคงแข็งแรงก็จะรองรับให้สังคมทั้งหมดลงตัวและยั่งยืน

กระบวนทรรศน์ใหม่ในการพัฒนาประเทศไทยคือ การเอาท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง

ต่อจากนี้ไปกระทรวงทบวงกรม
ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเอง จากการใช้อำนาจ
มาเป็นการพัฒนาความรู้ต่างๆ ให้รู้จริง
เพื่อทำให้ชุมชนท้องถิ่นและชาติเข้มแข็ง

๒. นโยบายการพัฒนาที่เอาท้องถิ่น เป็นตัวตั้ง

เพื่อแก้วิกฤตชาติ ทุกฝ่ายต้องทำความเข้าใจและผลักดันให้การพัฒนาโดยเอาท้องถิ่นเป็นตัวตั้งเป็นแนวนโยบายใหญ่แห่งรัฐ โดยต้องให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาความเข้มแข็งทุกด้านด้วยตนเองมากที่สุด โดยระบบต่างๆ เช่น ระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา ระบบสุขภาพ ระบบความยุติธรรม ระบบการสื่อสาร ระบบการเมือง เข้าไปเชื่อมโยงกับความเข้มแข็งของท้องถิ่นอย่างสนับสนุนเกื้อกูลกัน ไม่ใช่โดยข้างบนมีอำนาจเหนือข้างล่าง

เพื่อให้ท้องถิ่นมีอัตโนมิติและอำนาจต่อรองมากที่สุด ต้องมีการแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ รวมทั้งวิธีการงบประมาณที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถต่อรองให้ระบบการศึกษาและระบบอื่นใดสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด

รัฐส่วนกลางทำหน้าที่ที่ท้องถิ่นทำไม่ได้ เช่น การป้องกันประเทศ การต่างประเทศ และพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการ ความอ่อนแอของกลไกของรัฐที่ผ่านมาคือ เอาแต่ใช้อำนาจแต่ขาดความรู้ ต่อจากนี้ไปกระทรวง ทบวงกรม ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองจากการใช้อำนาจ มาเป็นการพัฒนา ความรู้ต่างๆ ให้รู้จักจริง เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นและชาติเข้มแข็ง ถ้าไม่ปรับ บทบาทของกระทรวงทบวงกรมต่างๆ เราจะไม่สามารถธำรงบูรณภาพและ ดุลยภาพของประเทศได้ และถึงแก่การเสื่อมสลายไป

ทุกวงการต้องทำความเข้าใจเรื่องการพัฒนาโดยเอาท้องถิ่นเป็น ตัวตั้ง

๓.

วิสัยทัศน์ประเทศไทยน่าอยู่ที่สุด ท้องถิ่นน่าอยู่ที่สุด

อุดมทัศน์ของเราคือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดในโลก และท้องถิ่นเป็นท้องถิ่นที่น่าอยู่ที่สุด ควรจะระดมความคิดกันอย่างทั่วถึง และต่อเนื่องว่าการเป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดและท้องถิ่นน่าอยู่ที่สุดนั้นเป็นอย่างไร ในที่นี้จะนำเสนอพอเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อนำไปดัดแปลงแก้ไขเพิ่มเติมจนเป็นที่พอใจของคนทั้งหมดในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น

ท้องถิ่นน่าอยู่ที่สุด น่าจะมีคุณลักษณะ ๘ ประการ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นท้องถิ่นแห่งความเป็นธรรม ความเป็นธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของการอยู่ร่วมกัน ถ้าขาดความเป็นธรรมแล้วจะเกิดความขัดแย้ง ความรุนแรง ขาดความสงบสุข ถ้ามีความเป็นธรรมแล้วผู้คนจะรักกันมากและเห็นแก่ส่วนรวม ทำอะไรก็สำเร็จง่าย ทำให้ท้องถิ่นน่าอยู่ที่สุด ฉะนั้นทุกท้องถิ่นต้องมีจิตสำนึกแห่งความเป็นธรรมและช่วยกันดูแลให้มี

ความเป็นธรรมในทุกด้าน ความเป็นธรรมเป็นร่มใหญ่ที่ครอบคลุมทุกเรื่อง
ข้ออื่นๆที่ตามมาเป็นส่วนประกอบของความเป็นธรรม

(๒) เป็นท้องถิ่นแห่งความพอเพียง ความพอเพียงเป็นฐานของ
ความสุข ความสงบ และความพอดี ความพอดีคือความงาม ทุกคนในชุมชน
ท้องถิ่นต้องมีปัจจัยพื้นฐานแห่งการยังชีพพอเพียง โดยมีสัมมาชีพเต็ม
พื้นที่ มีการจัดเหตุปัจจัยสนับสนุนให้ทุกคนครบถ้วนสัมมาชีพที่สมาชิก
ทุกคนสามารถดำรงชีวิตได้ในฐานะพลเมืองที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี

(๓) เป็นท้องถิ่นแห่งความมีน้ำใจไม่ทอดทิ้งกัน ทุกชุมชน
ท้องถิ่นจัดให้มีการสำรวจว่ามีใครถูกทอดทิ้งบ้าง เช่น คนแก่ คนจน
คนพิการ เด็กกำพร้า และจัดให้มีอาสาสมัครดูแลอย่างถาวรถ้วนหน้า มีกองทุน
สวัสดิการชุมชน

(๔) เป็นท้องถิ่นแห่งความปลอดภัยและสันติภาพ ผู้คนมี
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปลอดภัยจากภัยอันตรายๆ รวมทั้ง
สารพิษทั้งหลายมีความสามารถแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

(๕) เป็นท้องถิ่นที่มีความเป็นประชาสังคม คือ ผู้คนเข้ามาร่วม
ตัวร่วมคิดร่วมทำด้วยความสมัครใจในทุกพื้นที่ ในทุกองค์กรและในทุก
เรื่อง ท้องถิ่นต้องไม่มีแต่ความเป็นทางการเท่านั้น ซึ่งจะอ่อนแอและผิ
พลาดได้ง่าย แต่ต้องมีความเป็นประชาสังคม คือ มีการรวมตัวร่วมคิดร่วม
ทำอย่างหลากหลายเต็มพื้นที่ เกิดเป็นสังคมเข้มแข็ง ซึ่งจะทำให้เกิดความ
สุขและความสร้างสรรค์มหาศาล

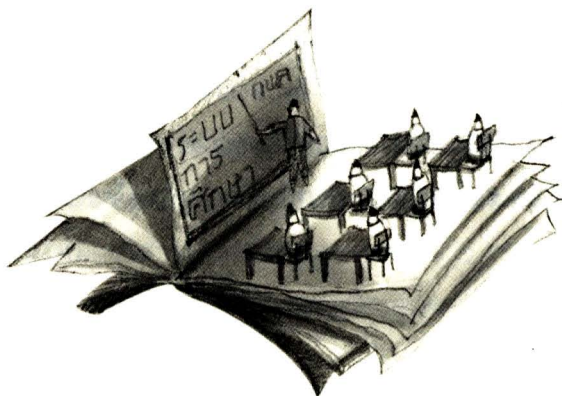
(๖) เป็นท้องถิ่นแห่งความงาม มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มี
ความสะอาด มีศิลปะ มีวัฒนธรรมอันดีงาม

(๗) เป็นท้องถิ่นแห่งการเรียนรู้ และปัญญา บุคคลเป็นบุคคล เรียนรู้ องค์กรเป็นองค์กรเรียนรู้ สังคมเป็นสังคมเรียนรู้ การเป็นท้องถิ่นแห่งการเรียนรู้ ทำให้มีปัญหา ปัญญาทำให้สำเร็จและงาม

(๘) เป็นท้องถิ่นแห่งสุขภาวะ เป็นท้องถิ่นที่คนทั้งมวลมีสุขภาวะ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา

ท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะทั้ง ๘ ประการนี้ จะน่าอยู่สักเพียงใด

ประเทศไทยจะน่าอยู่ที่สุดในโลกก็เพราะมีท้องถิ่นทั้งดงามด้วยธรรม ๘ ประการ ดังนี้ โดยทั่วตลอดทุกท้องถิ่น

ระบบเศรษฐกิจที่นำไปสู่
ความร่มเย็นเป็นสุขร่วมกันคือ
ระบบเศรษฐกิจที่สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่
ไม่ใช่เศรษฐกิจจีดีพี ระบบเศรษฐกิจจีดีพี
หรือระบบเศรษฐกิจที่เอาเงินเป็นใหญ่
กำลังล่มสลายลงทั่วโลกแล้ว

๔.

เป้าหมาย ของท้องถิ่น ๑๐ ประการ

จากวิสัยทัศน์ท้องถิ่นที่น่าอยู่ที่สุด นำมาเป็นเป้าหมายของท้องถิ่นได้ดังต่อไปนี้

(๑) สร้างจิตสำนึกใหม่ มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกใหม่อย่างทั่วถึงให้ตื่นขึ้นจากจิตสำนึกที่หลับใหล คับแคบ ดูถูกตัวเองว่าเราเป็นคนจน คนต่ำต้อยคนไม่มีน้ำยาว่า แต่ที่จริงแล้วเราทุกคนเป็นคนมีศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนเสมอกับคนอื่น ๆ และมีศักยภาพที่จะทำอะไรดี ๆ ความรู้ไม่ได้มีแต่ความรู้ในตำราเท่านั้น แต่คนทุกคนมีความรู้ในตัวที่ได้มาจากประสบการณ์ชีวิตและการทำงาน ความรู้ในตัวคนนี่เอามาทำประโยชน์ได้มาก และควรนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในการพยายามทำอะไรร่วมกัน จิตสำนึกใหม่จะเป็นพลังสร้างสรรค์อย่างมหาศาล

(๒) สร้างสังคมเข้มแข็ง ความสำเร็จของท้องถิ่นอยู่ที่การมีสังคมเข้มแข็ง นั่นคือมีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำเรื่องต่างๆ อย่างหลากหลายเต็มพื้นที่ ท้องถิ่นต้องส่งเสริมการรวมตัวของผู้คนในท้องถิ่นทุกเพศทุกวัยให้ทำเรื่องต่างๆ ที่กลุ่มชอบ อาจเป็นกลุ่มเด็ก กลุ่มเยาวชน กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ กลุ่มสิ่งแวดล้อม กลุ่มขยะ กลุ่มศิลปะ และดนตรี กลุ่มการศึกษา กลุ่มสุขภาพ กลุ่มใกล้เคียงความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ฯลฯ เกิดความเป็นประชาสังคมในท้องถิ่น ความเป็นประชาสังคมจะทำให้เศรษฐกิจดี การเมืองดี และศีลธรรมดี

(๓) สร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ระบบเศรษฐกิจที่นำไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุขร่วมกันคือ ระบบเศรษฐกิจที่สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ไม่ใช่เศรษฐกิจจีดีพี ระบบเศรษฐกิจจีดีพีหรือระบบเศรษฐกิจที่เอาเงินเป็นใหญ่กำลังล่มสลายลงทั่วโลกแล้ว และหนีความล่มสลายไม่พ้นเพราะระบบดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของมายาคติ ความโลภ และความฉ้อฉลต่างๆ ไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจศีลธรรม ถ้าระบบเศรษฐกิจไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจศีลธรรมย่อมพาโลกไปสู่หายนะอย่างรุนแรง

ระบบเศรษฐกิจใหม่ของท้องถิ่นต้องเป็นระบบเศรษฐกิจศีลธรรม เรื่องนี้ไม่ยากเย็นอะไร ถ้าจับหลักการให้ได้ หลักการคือเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีฐานอยู่กับการสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่

สัมมาชีพคือ อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้

จากนิยามนี้จะเห็นได้ว่าเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม เข้ามาผนวกเป็นอันเดียวกัน จึงเรียกว่าระบบเศรษฐกิจศีลธรรม

เรื่องมีมาแล้ว ทั้งในพระสูตร (กฎทนต์สูตร) และที่ตำบลดยกระบัตร์ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาครย้อนหลังไป ๔๐ ปี ว่าเมื่อมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่แล้วเกิดความร่มเย็นเป็นสุข ความชั่วช้าต่างๆ หายไป เช่น การลักขโมย การพนัน ยาเสพติด ปัญหาความไม่ดีต่างๆ เหล่านี้ยากที่จะหายไปโดยพระสอน เพราะพระก็สอนทุกวัน ความไม่ดีต่างๆ ก็ยังเกิดเต็มประเทศ แต่การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ทำให้ความชั่วต่างๆ หายไปได้

ฉะนั้น ทุกชุมชนท้องถิ่น ต้องดูแลให้ทุกคนรอบครัวมีสัมมาชีพ พยายามจัดสรรที่ดินที่ให้ผู้ที่ต้องการทำเกษตรผสมผสาน หรือ เกษตรพอเพียงให้ได้มากที่สุด เพราะความมั่นคงด้านอาหารสำคัญที่สุดและเป็นจุดแข็งของไทย ต่อให้โลกวิกฤตอย่างไร ไทยก็ไม่เป็นไร เพราะเราผลิตอาหารได้เหลือกิน รัฐต้องสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดสรรที่ทำกินได้มากที่สุดในรูปแบบต่างๆ อาจเป็นการให้เช่าราคาถูกให้ยืม หรือชุมชนถือกรรมสิทธิ์

ชุมชนควรมีอาชีพอันหลากหลายที่เรียกว่าวิสาหกิจชุมชน ซึ่งรวมธุรกิจชุมชน และการท่องเที่ยวชุมชน ต้องจัดให้มีระบบการเงินของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นไปเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นต้องรวมตัวกันป้องกันและควบคุม การที่ทุนขนาดใหญ่จากในประเทศหรือจากต่างประเทศจะเข้ามาแย่งชิงทรัพยากรจากชุมชนท้องถิ่น อันทำให้ชุมชนท้องถิ่นล่มสลาย

(๔) สร้างระบบสวัสดิการสังคม ทุกชุมชนท้องถิ่นมีการสำรวจผู้ตกทุกข์ได้ยากผู้ถูกทอดทิ้ง เช่น คนแก่ คนจน คนเจ็บ คนพิการ เด็กกำพร้า มีการจัดหางานให้ทำ มีอาสาสมัครช่วยเหลือ เชื่อมโยงอาสาสมัครกับแหล่งความรู้เพื่อการดูแลได้ถูกต้อง มีกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

(๕) มีการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
ทุกชุมชนท้องถิ่น ต้องมีการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากร
ธรรมชาติ ต้องมีต้นไม้เพิ่มขึ้นให้มากที่สุด รักษาต้นน้ำลำธาร อนุรักษ์พันธุ์
พืช พันธุ์ปลา พันธุ์สัตว์ ไม่ใช้สารพิษ มีระบบรีไซเคิลขยะ เหล่านี้เป็นต้น

(๖) พัฒนาโครงสร้างทางกายภาพและพลังงานชุมชน ทุก
ครอบครัวมีที่พักอาศัยพยายามจัดระบบการตั้งบ้านเรือนที่น่าอยู่ ปลอดภัย
งดงาม มีทางสัญจรไปมาที่เข้ากับชีวิตและธรรมชาติ ควรชวนผู้รู้มาทำวิจัย
และพัฒนาพลังงานชุมชนโดยสามารถผลิตพลังงานเพื่อใช้ในชุมชนเองให้
ได้มากที่สุด

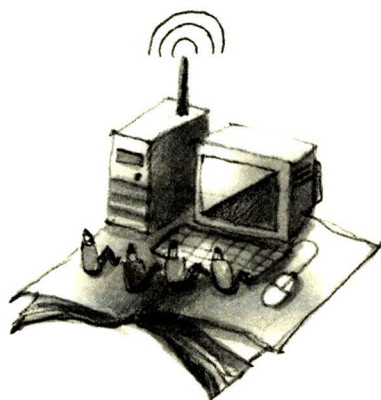
(๗) ความปลอดภัย ความยุติธรรม และสันติภาพ ทุกชุมชน
ท้องถิ่นควรตั้งเป้าเรื่องความปลอดภัย โดยมีมาตรการป้องกันอาชญากรรม
อุบัติเหตุ และภัยอันตรายต่างๆ มีความยุติธรรมชุมชน มีความสามารถ
ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

(๘) ระบบการสื่อสาร ทุกชุมชนท้องถิ่นต้องมีระบบการสื่อสารที่ดี
โดยคำนึงถึงการสื่อสารทุกประเภททั้งเสียงตามสาย สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์
อินเทอร์เน็ต คนในชุมชนท้องถิ่นต้องฝึกเป็นผู้สื่อสารที่ดี

(๙) ระบบสุขภาพชุมชน ชุมชนสามารถดูแลรักษาสุขภาพด้วย
ตนเองมากที่สุด สามารถควบคุมโรค และสร้างเสริมสุขภาพ มีระบบ
บริการที่สามารถให้บริการที่จำเป็นแก่ประชากรทั้งมวลในชุมชนท้องถิ่น
ท้องถิ่นสามารถต่อรองกับสถาบันการศึกษาให้รับคนของตนเข้าไปเรียน
แล้วกลับมาประจำทำงานให้ชุมชนท้องถิ่น เช่นพยาบาลของชุมชนและ
อื่นๆ

(๑๐) ระบบการศึกษาของท้องถิ่น โดยท้องถิ่นและเพื่อท้องถิ่น ระบบการศึกษาที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น ควรมีระบบการศึกษาของท้องถิ่น โดยท้องถิ่นและเพื่อท้องถิ่น ซึ่งอาจกล่าวเป็นอีกหัวข้อหนึ่งถัดไป

เป้าหมายทั้ง ๑๐ ประการ มีบูรณาการซึ่งกันและกัน ถ้าทำได้ทั้งหมด จะเกิดสุขภาวะของคนทั้งมวลในท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นเป็นดุจสวรรค์บนดิน

การแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ
จะทำให้คนทุกคนมีเกียรติ
และกลายเป็นแหล่งเรียนรู้
ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แต่ครูที่โรงเรียนเท่านั้น
ทุกคนทุกสิ่งทุกอย่างในชุมชนท้องถิ่น
เป็นแหล่งเรียนรู้ได้หมด (All for education)

๕.

ระบบการศึกษาของท้องถิ่น โดยท้องถิ่น และเพื่อท้องถิ่น

ระบบการศึกษาของรัฐเข้าไปสู่ความตึบตันและแก้ไขได้ยาก เพราะ
ทฤษฏีเกี่ยวกับการศึกษาว่าการศึกษาคืออะไร จินตนาการของการศึกษาไทย
**คือ การท่องหนังสือหรือท่องความรู้ในตำรา ครูคือผู้ถ่ายทอดความรู้
ในตำรา** ระบบการศึกษาที่อยู่บนฐานความคิดอย่างนี้ผลิตคนไทยที่ทำไม่
เป็น คิดไม่เป็น อยู่ร่วมกันไม่เป็น และจัดการไม่เป็น ขึ้นมาเต็มประเทศ
ทำให้ประเทศอ่อนแอและวิกฤต ถ้าครูเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ในตำรา
แทนที่จะเป็นผู้นำการเรียนรู้โดยรอบ เพื่อให้ทำเป็น คิดเป็น อยู่ร่วมกันเป็น
และจัดการเป็น ครูก็จะเข้าไปอยู่ในที่แคบและมีความบีบคั้นอย่างน่า
สงสาร

การศึกษาไทยต้องการจิตนาการใหม่

ว่าการศึกษา คือ การเรียนรู้ของคนทุกคนในวิถีชีวิตจริง ให้ทำเป็น คิดเป็น อยู่ร่วมกันเป็น และจัดการเป็น เพื่อชีวิตและการอยู่ร่วมกันที่ดี

การศึกษาไม่ควรเอาวิชาเป็นตัวตั้ง แต่เป็นตัวประกอบอย่างหนึ่ง ตัวตั้งควรจะเป็นชีวิตจริง ปฏิบัติจริง การเอาตำราเป็นตัวตั้งทำให้ไม่เห็น ความสำคัญหรือถูกความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ

ในชีวิตจริงมนุษย์เรียนรู้จากการปฏิบัติ เช่นเรียนรู้ที่จะยืน จะเดิน จะทำงาน จะสัมพันธ์กับคนอื่น จะจัดการเป็น จะพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น แล้วเราก็ต่องู้อีกวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาจากการปฏิบัตินั้นให้เป็น ความรู้ที่ลึกขึ้น กว้างขึ้น ชัดเจนขึ้น เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ แล้วนำเอาความรู้ใหม่ไปปฏิบัติให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

การเคารพความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจะทำให้คนทุกคนมีเกียรติ และกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แต่ครูที่โรงเรียนเท่านั้น ทุกคนทุกสิ่งทุกอย่างในชุมชนท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ได้หมด (All for education) การเรียนรู้โดยเอาตำราเป็นตัวตั้งทำให้คนไทยรังเกียจงาน และก็ทำงานไม่เป็น งานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต การเรียนรู้ที่เอาชีวิตเป็นตัวตั้งจึงต้องเรียนรู้ให้รักงาน เห็นการทำงานเป็นของมีคุณค่า (Work value) สังคมอเมริกันมีคุณค่าในงานสูงเขาจึงแข็งแรง สังคมไทยดูถูกการทำงาน อันมาจากวัฒนธรรมเจ้าขุนมูลนาย แบบที่ว่า “รักดีห้ามจู้ รักชั่วห้ามเส้า” “ขอให้ได้เป็นเจ้าของคน” “ขอให้ได้นั่งกินนอนกิน” วัฒนธรรมรังเกียจงาน ทำให้เห็นไปว่าอาชีพศึกษาไม่มีเกียรติ แต่อันที่จริงสำคัญเหลือเกิน เพราะล้มมาอาชีพเป็นหนึ่งในมรรค ๘ ที่เดียว ที่คนคิดแบบเห็นการหยิบหย่องเป็นของดีทำให้การศึกษาและสังคมไทยบิดเบี้ยวและอ่อนแอไปหมด

เมื่อท้องถิ่นจะเข้ามาจัดระบบการศึกษาของท้องถิ่น โดยท้องถิ่น เพื่อท้องถิ่น จึงควรใช้เวลาทำความเข้าใจว่าการศึกษาคืออะไร และจะเป็น ประโยชน์ต่อท้องถิ่นได้อย่างไร มิฉะนั้นจะทำไปตามกรอบความคิดเดิม ๆ แล้วการศึกษาก็ไม่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นจริง ในการปรึกษาหารือกัน ว่าระบบการศึกษาของท้องถิ่นควรเป็นอย่างไร อย่าเอาแต่ “นักการศึกษา” เท่านั้นมาคุย แต่ควรมาจากทุกกลุ่มอาชีพ และควรมีประชาชนชาวบ้านร่วมด้วย

หลักการของระบบการศึกษาของท้องถิ่น ๔ ประการ

ระบบการศึกษาของท้องถิ่นมีหลักการ ๔ ประการดังนี้

(๑) เป็นการศึกษาสำหรับคนทั้งหมดในท้องถิ่น (Education for All) ตั้งแต่ครรภ์มารดาจนถึงเชิงตะกอน ทุกคนต้องมีการเรียนรู้ที่ดีที่เหมาะสมกับวัย อาชีพ หน้าที่การงาน ควรมีการสำรวจว่าคนในท้องถิ่น ทั้งหมดมีกี่กลุ่มกี่ประเภท แต่ละกลุ่มแต่ละประเภทต้องการศึกษาอย่างไร

(๒) ทั้งหมดเพื่อการศึกษา (All for Education) ทรัพยากร ทั้งหมดในท้องถิ่น รวมทั้งที่จะดึงมาได้จากข้างนอก ต้องนำมาใช้เพื่อการศึกษา ไม่ใช่เพียงแต่โรงเรียนเท่านั้น เช่น คนทุกคนในชุมชนท้องถิ่น โรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ หน่วยราชการต่างๆ วัด ภาครัฐกิจ สื่อสารมวลชน ห้างสรรพสินค้า พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปะ ศูนย์กีฬา ฯลฯ ทั้งหมดมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น

ควรสำรวจคนทุกคนในชุมชนว่าใครมีความรู้ความชำนาญเรื่องอะไร บ้าง เช่น ทำไร่ ทำนา เลี้ยงปลา เป็นช่าง ทำกับข้าว ทำขนม งานศิลปะ เป็นหมอพื้นบ้าน ฯลฯ ถือว่าทุกคนในชุมชนมีความรู้ที่เป็นประโยชน์ในทาง

ที่ต่าง ๆ กัน ทำฐานข้อมูลของคนทุกคนเหล่านี้ คนทุกคนในชุมชนก็จะเป็นคนมีเกียรติและเป็นแหล่งเรียนรู้

(๓) มีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริงปฏิบัติจริงเป็นตัวตั้ง

ไม่ใช่เอาตำราเป็นตัวตั้ง ตำราและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เป็นเครื่องประกอบ การเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริง ปฏิบัติจริงเป็นตัวตั้ง การพยายามทำอะไรให้สำเร็จ เป็นการเรียนรู้โดยรอบด้าน ไม่ใช่เพียงท่องๆ แต่ทำอะไรไม่เป็นการเรียนรู้โดยรอบด้านจากการปฏิบัติจะทำให้เกิดความเข้มแข็งทางปัญญา

(๔) เกิดผลดีจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (ปฏิเวธ) หลักของ

การศึกษา ๓ อย่าง คือ ปรัชญา ปฏิบัติ ปฏิเวธ ในระบบการศึกษาปัจจุบันไปไม่ถึงปฏิบัติและปฏิเวธ อยู่ที่ปรัชญาเท่านั้น ปฏิเวธคือการได้ผลจากการปฏิบัติ การได้ผลจะเป็นตัวบอกว่าทฤษฎีและการปฏิบัติถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ได้ผลก็แปลว่าไม่ถูกต้อง จะเถียงอย่างไรๆ ก็ไม่ขึ้น การศึกษาไทยที่อยู่ ที่ปรัชญา ขาดปฏิบัติและปฏิเวธ จึงขาดการบอกลกลับทำให้ไม่รู้ตัวเองว่าที่เรียนๆ สอนๆ กันนั้นถูกต้องหรือไม่ ทำให้การศึกษาไทยติดตันทางปัญญา

ระบบการศึกษาของท้องถิ่นจะต้องเกิดผลดีต่อท้องถิ่น เช่น การหลุดพ้นจากความยากจน เศรษฐกิจดี สังคมดี วัฒนธรรมดี สิ่งแวดล้อมดี สุขภาพดี นั่นคือเป็นท้องถิ่นน่าอยู่ ถ้าการศึกษาไม่ทำให้ท้องถิ่นดีขึ้นจะมีการศึกษาไปทำไม

การคำนึงถึงผลของการศึกษาหรือปฏิเวธ จะไปกำกับให้การศึกษาทางทฤษฎีและการปฏิบัติให้ดีขึ้น ไม่ใช่ท่องหนังสือไปเรื่อย ๆ ลอยตัวออกจากชีวิตจริงของชุมชนท้องถิ่น

นี่คือหลัก ๔ ประการของระบบการศึกษาท้องถิ่น และระบบการศึกษาของประเทศ

องค์ประกอบของระบบการศึกษาท้องถิ่น ๑๐ ประการ

จะขอเสนอเค้าโครงของระบบการศึกษาของท้องถิ่นที่เปิดกว้าง ๑๐ ประการ ดังต่อไปนี้

(๑) **ชมรมรักการอ่านทุกหมู่บ้าน** การสร้างวัฒนธรรมการอ่าน เป็นระเบียบวาระแห่งชาติอย่างหนึ่ง คนไทยอ่านหนังสือน้อย ขณะนี้เรามี เรื่องที่ซับซ้อนมาก ถ้าไม่อ่านจะไม่เข้าใจ เพียงแต่ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ เข้าไม่ถึงความซับซ้อน ถ้าไม่เข้าใจความซับซ้อนก็จะไม่เข้าใจ และทำไม่ถูก อันจะนำไปสู่ความขัดแย้งและรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกหมู่บ้านจะมีคน บางคนที่รักการอ่านแต่ไม่มีอะไรจะอ่าน ท้องถิ่นควรส่งเสริมให้คนที่รักการ อ่านมารวมตัวกันเป็นชมรมรักการอ่านประจำหมู่บ้าน ชมรมจัดให้มี **“ห้องสมุดหมู่บ้าน”** มีการจัดหาหนังสือที่น่าอ่านมาเข้าห้องสมุด ซึ่งอาจจะได้ มาจากการบริจาคบ้างและโดยการซื้อบ้าง **อบต.** หรือเทศบาล อาจมี งบประมาณซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดหมู่บ้าน รัฐบาลควรซื้อหนังสือดีๆ เรื่องละประมาณ ๘๐,๐๐๐ เล่ม ส่งไปให้ห้องสมุดหมู่บ้านทั่วประเทศ

การที่หนังสือดีๆ ขายได้เพียง ๒,๐๐๐-๓,๐๐๐ เล่ม เป็นอันตราย ทางปัญญาของประเทศมาก เพราะจะมีคนเขียนและแปลหนังสือดีๆ น้อย เพราะขายไม่ได้ ถ้าขายได้ ๘๐,๐๐๐ เล่ม จะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการผลิต หนังสือดีๆ ขึ้นมามาก รัฐบาลควรจะมีนโยบายส่งเสริมการอ่าน โดย นอกจากซื้อหนังสือดีๆ ส่งไปให้ห้องสมุดหมู่บ้านทั่วประเทศแล้ว ควรจะมี การประกวดการอ่านทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับหมู่บ้าน มี รายการประกวดการอ่านทางวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น ที่ห้องสมุดหมู่บ้าน ควรติดตั้งอินเตอร์เน็ต สำหรับดึงความรู้ข้อมูลข่าวสารที่ชุมชนต้องการเข้ามาสู่ชุมชน

ชมรมรักการอ่านประจำหมู่บ้านจะเป็นกลุ่มคนที่เข้าถึงความรู้เกิดขึ้นในทุกหมู่บ้าน ชมรมรักการอ่านอาจนำความรู้ไปเผยแพร่ในชุมชนได้หลายรูปแบบ เช่น เอาไปเล่าสู่กันฟัง เอาไปเล่าออกเสียงตามสาย เอาไปเขียนไปสเตอร์ติดในที่ชุมชน ไปชักชวนเด็ก ๆ เยาวชนให้มาใช้ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน ชมรมรักการอ่านประจำหมู่บ้านประมาณ ๗๖,๐๐๐ หมู่บ้านทั่วประเทศ จะเพิ่มปริมาณการอ่านของประเทศขึ้นอย่างมากมหาศาล

ชมรมรักการอ่านควรส่งเสริมให้พ่อแม่อ่านนิทานดี ๆ ให้ลูกฟังทุกวัน พ่อแม่จะได้มีเวลาอยู่กับลูกมากขึ้นทำให้ครอบครัวอบอุ่น เด็ก ๆ ได้ฟังนิทานดี ๆ จะมีความสุข และทำให้เป็นคนฉลาดต่อไป

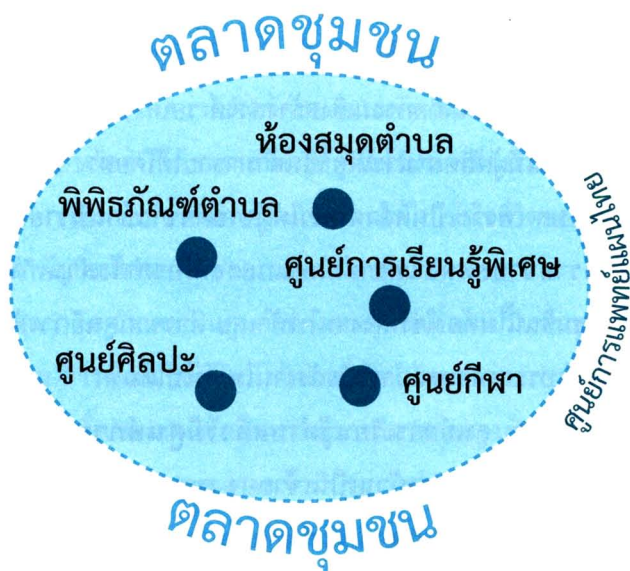
(๒) ศูนย์เด็กเล็ก ทุกตำบลควรจะมีศูนย์เด็กเล็กให้พอเพียงกับจำนวนเด็กเล็ก มีครูพี่เลี้ยงที่ได้รับการอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยมาเป็นอย่างดี ถ้าเด็กในวัย ๐-๖ ขวบได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องจะโตขึ้นเป็นคนดี เป็นคนฉลาด และเป็นคนมีความสุข ซึ่งมีความหมายมากต่อชีวิตและประเทศชาติ ปีหนึ่ง ๆ มีเด็กเกิดใหม่ ๗-๘ แสนคน เด็กปฐมวัยทั้งหมดก็จะมาถึง ๔-๕ ล้านคน ฉะนั้นมีความเร่งรีบที่จะต้องดูแลเด็กปฐมวัยทั้งหมดให้ได้โดยรวดเร็ว

ควรวางแผนฝึกอบรมครูพี่เลี้ยงจำนวนมากให้ได้โดยรวดเร็วและมีคุณภาพ โดยท้องถิ่นเป็นผู้出ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม และจ่ายเงินเดือนครูพี่เลี้ยง ในการนี้จะสร้างการมีงานทำหลายแสนคน และเป็นการมีงานทำที่มีประโยชน์อันยิ่งใหญ่ต่ออนาคตของชาติ

เด็กเล็กทุกคนในตำบลจะต้องได้เข้าเรียนฟรีโดยไม่มีการสอบเข้าหรือข้อแม้อื่นใด เด็กเล็กทุกคนในตำบลจะต้องได้กินนมฟรีทุกวัน หญิงตั้งครรภ์ทุกคนจะต้องได้กินนมฟรีทุกวัน จากการที่มีการเลี้ยงวัวนมใน

ชุมชนหรือหามาจากชุมชนใกล้เคียง ไม่ใช่จัดหาจากที่ไกล แล้วมีการ
โก่งกินกันหรือเกิดเรื่องนินมบูด

(๓) ศูนย์การเรียนรู้ตำบล ทุกตำบลมีศูนย์การเรียนรู้ซึ่งประกอบ
ด้วย

รูปที่ ๒ ศูนย์การเรียนรู้ตำบลรอบ ๆ มีตลาดชุมชน

ในห้องสมุดตำบลควรมีการติดตั้งอินเทอร์เน็ต เพื่อดึงความรู้ข้อมูลข่าวสารเข้ามาใช้ ทุกตำบลควรมีการวิจัยประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมตำบล และเอามาแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ตำบล มีศูนย์ศิลปะที่มีกิจกรรมทางศิลปะต่างๆ เช่น ดนตรี การแสดง อาจจัดฉายภาพยนตร์ดี ๆ มีศูนย์กีฬาที่สามารถเล่นกีฬาประเภทต่างๆ มีศูนย์การเรียนรู้พิเศษเพื่อการเรียนรู้ตามความต้องการที่หลากหลายในชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้เหล่านี้ควรทำด้วยความประหยัดตามกำลังความสามารถของตำบล อยู่เป็นกลุ่มที่ไม่ไกลกันนัก ศูนย์การเรียนรู้ตำบลนี้จะเป็นที่คึกคักที่ผู้คนมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ รอบ ๆ ศูนย์การเรียนรู้ตำบลมีตลาดชุมชนที่ผู้ผลิตสามารถเอาสินค้ามาขายได้โดยตรง ตลาดชุมชนนี้ควรมีทุกตำบล เพราะเป็นตลาดที่ทำให้ผู้ขายคือชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นและผู้ซื้อมีรายจ่ายลดลง เพราะตัดคนกลางที่เอากำไรส่วนเกินไปมากเกินไป ตลาดชุมชนนี้ไม่ต้องใช้พลังงานไฟฟ้าเลย ต่างจากศูนย์การค้า ถ้ามีตลาดชุมชนทั่วประเทศจะลดการใช้พลังงานไฟฟ้าไปได้มาก

ใกล้ ๆ ศูนย์การเรียนรู้ตำบลควรมี**ศูนย์การแพทย์แผนไทย** ประจำตำบล โดยชาวบ้านเป็นเจ้าของ กรมการแพทย์แผนไทยควรจะสนับสนุนให้ชาวบ้านจำนวนหนึ่งในทุกตำบลได้รับการฝึกอบรมให้สามารถให้บริการได้ ๓ อย่าง คือ **(๑) การนวดแผนไทย (๒) การประคบด้วยสมุนไพร (๓) การขยายยาสมุนไพร** ที่พิสูจน์แล้วว่ามิใช่ประโยชน์จริง การนวดไทยนั้นถ้าทำให้ดี ๆ จะได้รับความนิยมมาก อาจมีคนนอกตำบลมารับบริการด้วยซ้ำไป นวดแล้วสบายคลายเครียดลดการใช้ยาลง การประคบด้วยสมุนไพรก็เช่นเดียวกันแก่การปวดเมื่อยขัดยอกปวดข้อ ประคบแล้วได้ผลดี ก็จะเป็นการกระจายรายได้มาสู่ชาวบ้านแทนที่จะไปซื้อยาจากต่างประเทศ

ศูนย์การแพทย์แผนไทยในทุกตำบลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสาธารณสุขมูลฐาน และช่วยบรรเทาความแออัดยัดเยียดที่สถานบริการลง เพิ่มรายได้ให้ชาวบ้านประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องสุขภาพของประเทศ

ควรมีการจัดการท่องเที่ยวชุมชน พิพิธภัณฑ์ตำบล ตลาดชุมชน ศูนย์การแพทย์แผนไทย จะดึงดูดนักท่องเที่ยวมาสู่ชุมชน เป็นผลให้มีการกระจายรายได้ และเป็นโอกาสที่คนข้างบนจะได้มาเรียนรู้และเห็นคุณค่าของชุมชน ถ้าจัดให้มีการพักค้างที่บ้านของชาวบ้าน (โฮมสเตย์) ได้ด้วยก็ยิ่งดี เพราะเป็นโอกาสที่คนไทยต่างวัฒนธรรมจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน อุปสรรคความติดขัดของการพัฒนาที่ยิ่งใหญ่คือ ระบบการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมาที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาไม่เข้าใจชีวิตของชาวบ้าน การท่องเที่ยวที่นำเอาคนข้างบนให้ไปเข้าใจชีวิตของชาวบ้านจึงมีความสำคัญยิ่งนักต่อการพัฒนาบ้านเมืองต่อไป

(๔) วัด วัดเคยเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งทางการศึกษา วัฒนธรรม และสังคม การพัฒนาสมัยใหม่ได้ทอดทิ้งวัดให้หมดบทบาท วัดที่มีประมาณ ๓๐,๐๐๐ วัดทั้งประเทศก็ยังไม่เป็นทรัพยากรมหาศาลของสังคม ลำพังพระสงฆ์จะพัฒนาวัดได้ยาก ชุมชนควรเข้ามามีบทบาทร่วมกับพระสงฆ์พัฒนาวัดให้เป็นที่ร่มรื่นมีต้นไม้มาก สะอาดเหมาะแก่การที่ผู้คนจะเข้ามาแสวงหาความสงบ อาจเข้าไปไหว้พระสวดมนต์ในโบสถ์ ยิ่งถ้ามีอาจารย์สอนวิปัสสนากรรมฐานที่วัดได้ด้วยยิ่งเป็นการดี ในอนาคตผู้คนจะหันมาฝึกเจริญสติกันมากขึ้น ๆ ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและทำให้สังคมเจริญไปในทางถูกต้อง พระและชุมชนร่วมกันอาจจัดให้วัดมีกิจกรรมเชื่อมโยงกับสังคมในเรื่องต่างๆ ที่กล่าวถึงในตอนๆ ๓ พระที่เก่งๆ และสนใจอาจจัดการศึกษาแนวพุทธขึ้นมาที่วัดก็ได้

(๕) โรงเรียน โรงเรียนควรเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนท้องถิ่น ไม่ใช่ ลอยตัวออกจากเรื่องของชุมชนท้องถิ่น โดยไปเอาตำราและกระทรวง ศึกษาธิการเป็นตัวตั้ง ในเป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่น ๑๐ ประการ ดัง ที่กล่าวถึงในตอน ๔ ระบบการศึกษาของท้องถิ่นต้องเชื่อมโยงกับการ พัฒนา ๙ เรื่อง (รูปที่๓)

รูปที่ ๓ ระบบการศึกษาของท้องถิ่นต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาท้องถิ่นอีก ๙ เรื่อง

ทั้งครูและนักเรียนต้องเรียนรู้จากการร่วมพัฒนาท้องถิ่นอีก ๙ เรื่อง โดยเลือกเรื่องที่แต่ละคนชอบ ไม่ว่าจะเป็นงานทางการเกษตรกรรม การช่าง ศิลปะ หรืออะไรอื่น การได้ทำงานที่ตนชอบจะทำให้มีความสุข พยายามทำให้ประณีตและเรียนรู้เรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งและเชื่อมโยงเรื่องอื่นๆ ทั้งครูและนักเรียนควรมีรายได้จากการทำงานไปด้วย การทำงานจะฝึกให้ประณีต อดทน รับผิดชอบ และฝึกให้มีการจัดการ ถ้าท้องถิ่นหนังสือก็จะจัดการไม่เป็น การทำงานทุกชนิดจะมีการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นเลี้ยงไก่ ขยายกล้วยเตี่ยว ปลุกบ้าน จัดการท้องเที่ยวหรืออะไรอื่น

โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนและครูเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น จากศูนย์เรียนรู้ตำบล จากผู้ประกอบการ จากศิลปินในชุมชน จากประชาชนอันเป็นภูมิความรู้ต่างๆ

บางทีนักเรียนไม่รู้ตัวว่ามีศักยภาพอะไรเป็นพิเศษ แต่ครูจะรู้ เมื่อครูรู้ว่านักเรียนคนใดมีแววด้านใด ก็แนะนำให้เด็กได้ทำในเรื่องนั้นๆ เป็นพิเศษ ทำให้เด็กได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ทุกคนจะเป็นคนเก่งในทางต่างๆ กัน โดยวิธีนี้ทุกคนจะภูมิใจในตัวเองและมีกำลังใจทำให้ดียิ่งๆ ขึ้น

ทั้งครูและนักเรียนควรจะต้องเป็นอาสาสมัครไปช่วยเหลือคนแก่ คนเจ็บ คนจน คนพิการ เด็กกำพร้า ทำให้มีหัวใจของความเป็นมนุษย์และมีวิริยะอย่างแรงกล้าที่จะทำอะไรดี ๆ เพื่อเพื่อนมนุษย์

ครูควรจะเป็นผู้นำในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ทุกวันนี้ประชาชนทั้งประเทศ (รวมทั้งครูและนักเรียนด้วย) ถูกหลอกลวงด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ให้กลายเป็นผู้บริโภคที่เกินเลยและทิ้งผลเสียไว้นานาประการ ครูควรจะนำนักเรียนและผู้ปกครองในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทุกวันให้เกิดวิจรณาญาณว่าอะไรจริงอะไรไม่จริง อะไรมีประโยชน์

อะไรมีโทษอย่างใด บุคคลและสังคมที่ขาดวิจารณ์ย่อมล่มสลาย และระบบการศึกษาจะไม่ช่วยให้สังคมมีวิจารณ์ญาณได้อย่างไร ครูไม่ควรจะเน้นการถ่ายทอดเนื้อหา เพราะนักเรียนมีทางได้ข้อมูลข่าวสารทางอื่น ๆ มากมาย แต่ขาดวิจารณ์ญาณ ครูควรเน้นการเสริมสร้างวิจารณ์ญาณ วิจารณ์ญาณคือกระบวนการคิดด้วยเหตุผลหรือความเป็นวิทยาศาสตร์ ความเป็นวิทยาศาสตร์ไม่ได้อยู่ที่การท่อง “วิชา” วิทยาศาสตร์ แต่อยู่ที่กระบวนการวิเคราะห์สังเคราะห์ทุกสิ่งทุกอย่างด้วยเหตุผลจนเกิดวิจารณ์ญาณ วิจารณ์ญาณคือปัญญา

ทั้งครูและนักเรียนควรจะได้ฝึกปฏิบัติในการเจริญสติ เพราะการเจริญสติจะเป็นวิถีชีวิตมนุษย์ต่อไปในอนาคต

ถ้าได้ทำดังนี้ ครูจะอยู่ในฐานะผู้รอบรู้ เป็นปัญญาชนของชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้นำชุมชน ที่จะช่วยกันพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งทุกด้าน

(๖) ภาคธุรกิจและผู้ประกอบการ มีเสียงวิจารณ์ชมที่เดียวว่า ผู้จบการศึกษาเดี๋ยวนีทำงานไม่เป็น ไม่อดทน ไม่รับผิดชอบ ถ้าหันไปดูผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ เขาจะต้องทำงานเป็น เขาจะต้องอดทน เขาจะต้องรับผิดชอบ เพราะฉะนั้นสถานประกอบการดีๆ จึงเหมาะที่จะเป็นที่ฝึกอบรมผู้เรียนให้ทำงานเป็น ให้อดทน ให้รับผิดชอบ ทุกท้องถิ่นควรจะทำสำรวจว่ามีผู้ประกอบการดีๆ ไต่บ้าง และหาทางให้เป็นที่พักฝึกอบรมคน ซึ่งจะได้ประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายผู้ประกอบการก็จะได้แรงงานราคาถูกในรูปของผู้ฝึกงาน ผู้ฝึกงานก็ได้รับการฝึกฝนอบรม บ่มเพาะและได้รับเงินค่าฝึกงานบ้างเป็นการมีรายได้ไปในตัว

(๗) คนทั้งหมดในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ควรสำรวจและจัดทำข้อมูลของคนทั้งหมดในชุมชนว่าใครถนัดและชำนาญในเรื่องอะไรบ้าง

เช่น ทำไร่ ทำนา เลี้ยงปลา ศิลปหัตถกรรม คนตรี วาดรูป ทำกับข้าว ร้องเพลง โกล่เกลี่ยความขัดแย้ง ู้ภาษาอื่นๆ วิปัสสนากรรมฐาน คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ทุกคนเป็นคนเก่งหมดแต่ในทางต่างๆ กัน ฐานข้อมูลชุมชนแบบนี้จะทำให้ทุกคนภูมิใจในตนเอง และเป็นแหล่งเรียนรู้อันหลากหลายเต็มไปด้วยทั้งชุมชน

(๘) การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร ในท้องถิ่นควรมีผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยีการสื่อสาร แล้วนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ในการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับคนกลุ่มต่างๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

(๙) อาชีวศึกษาและวิทยาลัยชุมชน ต้องสร้างคุณค่าของอาชีวศึกษาว่าเป็นการศึกษาที่มีคุณค่ามาก ศึกษาแล้วมีอาชีพ มีงานทำ ช่วยสร้างเศรษฐกิจ ดีกว่าการศึกษาที่ทำให้หิโหยงทำอะไรไม่เป็น ควรมีวิทยาลัยชุมชนให้เพียงพอต่อความต้องการ อาจมีถึงหนึ่งวิทยาลัยต่อหนึ่งอำเภอเสียด้วยซ้ำเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนที่อยากเรียนได้เข้าเรียน เรียนแล้วทำงานเป็นโดยทำงานไปด้วยและเรียนไปด้วย และเลือกเรียนวิชาต่างๆ ที่สนใจอยากเรียน ท้องถิ่นต้องรวมตัวกันสร้าง เป็นเจ้าของ และดำเนินการวิทยาลัยชุมชนให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถหลากหลายในท้องถิ่นมาเป็นครู ไม่ใช่ “ครูสอนหนังสือ” ที่ทำอะไรไม่เป็น

(๑๐) มหาวิทยาลัยชีวิต ดร.เสรี พงศ์พิศ ได้ทำมหาวิทยาลัยชีวิต โดยร่วมกับมหาวิทยาลัยหลายแห่ง **กศน.** และแหล่งเรียนรู้ชุมชนต่างๆ ให้ชาวบ้านที่อยากเรียนอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของเขาให้ได้เรียนโดยไม่คำนึงถึงอายุหรือระดับการศึกษา (ที่เป็นทางการ) คำว่าอุดมศึกษาไม่ควรจะมีความหมายแคบว่าคือ การศึกษาที่ต่อยอดจากมัธยมศึกษา ชาวบ้านที่

อาจจบประถมศึกษาแต่มีประสบการณ์ชีวิตและความรู้จากการทำงานมากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาเยอะ ชาวบ้านจึงควรมีสิทธิที่จะเรียนอุดมศึกษาเพื่อชีวิตหรือมหาวิทยาลัยชีวิต ควรมีมหาวิทยาลัยชีวิตมากๆ เพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนที่อยากเรียนได้เรียน และสามารถเลือกเรียนวิชาที่เขาคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อชีวิตเขาหรือเขาสนใจเป็นพิเศษที่จะเรียนเอาสนุก ชาวบ้านจะนำเอาความรู้อันหลากหลายในตัวเขาที่ได้จากประสบการณ์ชีวิตและการทำงานเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย

ที่กล่าวมานี้คือระบบการศึกษาอันเปิดกว้างสำหรับคนทั้งมวลและคนทั้งมวลเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา มีการปฏิรูปการเรียนรู้ให้มีการเรียนรู้จากชีวิตจริงปฏิบัติจริงโดยไม่ใช่ว่าตำราเป็นตัวตั้ง และเป็นการศึกษาที่เกิดผลดีจริงต่อชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพพร้อมกันไป การพัฒนาระบบการศึกษาของท้องถิ่นจะเป็นทางเข้าไปปฏิรูปการศึกษาของชาติ

ถ้าทุกท้องถิ่นได้ทำและร่วมกันทำดังที่กล่าวมา ต่อไปจังหวัดทั้งจังหวัดจะเป็นมหาวิทยาลัยในรูปแบบใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยชีวิตที่คนทั้งหมดมีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) อันเกิดผลดีต่อชีวิตและพัฒนาทุกด้าน

จะไม่มีปัญหาการขาดแคลนการศึกษาที่ดีๆ ที่ระบบการศึกษาที่คับแคบก่อความทุกข์ยากให้คนทั้งแผ่นดินอีกต่อไป

ทุกฝ่ายควรร่วมกันทำความเข้าใจระบบการศึกษาท้องถิ่น แล้วร่วมมือและสนับสนุนให้เกิดระบบการศึกษาท้องถิ่นที่สมบูรณ์แบบ ขณะเดียวกันท้องถิ่นต้องมีอำนาจต่อรองกับสถาบันการศึกษาและองค์กรอื่นๆ ให้สนองตอบความต้องการของท้องถิ่น

๖.

ประชาธิปไตยชุมชน ประชาธิปไตยท้องถิ่น รากฐานของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยก็เช่นเดียวกันกับเรื่องอื่นๆ ที่ไม่มีทางทำได้สำเร็จจากยอดโดยไม่มีฐาน เราพยายามพัฒนาประชาธิปไตยระดับชาติมากกว่า ๗๐ ปี ก็ยังล้มลุกคลุกคลานมาเรื่อยและยังขาดคุณภาพ ฐานของประชาธิปไตย คือประชาธิปไตยชุมชนประชาธิปไตยท้องถิ่น ฐานของประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งจะช่วยให้ประชาธิปไตยระดับชาติมีคุณภาพ

ขณะนี้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นทั้งหมดได้มาจากการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกอบต. นายกเทศมนตรี นายกอบจ. ผู้นำเหล่านี้คือผู้นำที่เป็นทางการ ยังมีผู้นำตามธรรมชาติหรือผู้นำที่ไม่เป็นทางการอีกเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ผู้นำกลุ่มอันหลากหลายเช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มสตรี

กลุ่มเยาวชน ประธานกองทุน ฯลฯ ควรมีการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นำที่เป็นทางการกับที่ไม่เป็นทางการ

สภาผู้นำชุมชนระดับหมู่บ้านกับสภาชุมชน ในระดับหมู่บ้านสามารถมีประชาธิปไตยโดยตรง อันได้แก่ สภาชุมชนซึ่งประกอบด้วยประชาชนทั้งหมู่บ้าน สภาผู้นำชุมชนระดับหมู่บ้านเป็นกลไกของการบริหารจัดการ สภาผู้นำชุมชนประกอบด้วยผู้นำที่เป็นทางการ ๓ คน ได้แก่ผู้ใหญ่บ้านกับสมาชิก **อปต.** ที่มาจากหมู่บ้านละ ๒ คน กับผู้นำกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านนั้น ตามจำนวนกลุ่มที่มีอาจจะมากถึง ๓๐-๕๐ กลุ่ม การมีกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำอันหลากหลายเต็มพื้นที่ทางสังคมคือหัวใจและคุณภาพของประชาธิปไตย สภาผู้นำชุมชนสำรวจข้อมูลชุมชนแล้วเอามาทำแผนชุมชน นำแผนให้สภาชุมชนคือ ที่ประชุมของคนทั้งหมู่บ้านพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและกลายเป็นแผนของคนทั้งหมู่บ้าน เมื่อคนทั้งหมู่บ้านสามารถขับเคลื่อนแผนที่ตนเองร่วมทำ การพัฒนาทุกอย่างก็ดีขึ้นเรื่อยๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

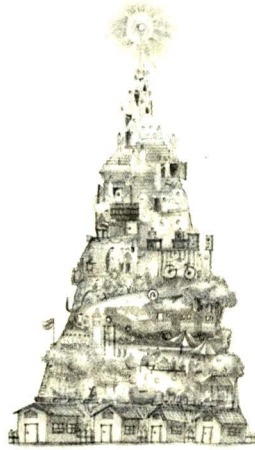
นี่เป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่แท้ที่ทำให้เศรษฐกิจ ชีวิต จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม ในระดับหมู่บ้านดีขึ้น ถ้าทุกหมู่บ้านประมาณ ๗๖,๐๐๐ หมู่บ้าน มีประชาธิปไตยแบบนี้ก็จะเป็นฐานของประชาธิปไตยและการพัฒนาที่ใหญ่มาก ที่คนเกือบทั้งหมดของประเทศมีส่วนโดยตรง

สภาผู้นำชุมชนระดับตำบล เช่นเดียวกับระดับหมู่บ้าน นอกเหนือไปจากกลไกที่เป็นทางการแล้ว มีผู้นำชุมชนจากหมู่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลนั้นมาร่วมกับนายก**อปต.**และสมาชิก**อปต.** เป็นสภาผู้นำชุมชนระดับตำบล ที่จัดทำแผนตำบลและขับเคลื่อนแผนตำบลที่เชื่อมโยงกับแผนชุมชนระดับหมู่บ้าน ก็จะเกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งตำบล

การร่วมมือกันระหว่างท้องถิ่น บางเรื่องแต่ละท้องถิ่นสามารถทำเองเป็นเอกเทศ บางเรื่องควรร่วมมือกันระหว่างท้องถิ่น เมื่อผู้นำท้องถิ่นมีความสามารถจัดการเรื่องที่ซับซ้อนมากขึ้น ท้องถิ่นก็สามารถรวมตัวกันทำเรื่องขนาดใหญ่ เช่น ระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ธนาคารท้องถิ่น ระบบการศึกษาขนาดใหญ่ ระบบการสื่อสารและคมนาคม เป็นต้น

สภาองค์กรชุมชน - กลไกทางนโยบาย ขณะนี้มีสภาองค์กรชุมชนเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติ มีทั้งสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล ระดับจังหวัด และระดับชาติ ถ้าสภาผู้นำชุมชนระดับหมู่บ้านและระดับตำบลทำงานเชื่อมโยงกับสภาองค์กรชุมชน ก็จะเป็นการเชื่อมโยงการปฏิบัติกับกลไกทางนโยบาย

เหล่านี้เป็นโครงสร้างของประชาธิปไตยระดับชุมชนและท้องถิ่นที่ก่อตัวขึ้นและกำลังดีขึ้นเรื่อยๆ ถ้าช่วยกันเอาใจใส่และหนุนช่วยประชาธิปไตยฐานล่างให้มีคุณภาพและสมรรถภาพ ฐานของประเทศของเราจะแข็งแรง ทำให้ประเทศทั้งหมดแข็งแรงและมั่นคง เราจะได้พ้นวิกฤตการณ์เรื้อรังเสียที

ผู้ที่หวังดีต่อบ้านเมือง
ไม่ว่าจะถืออุดมการณ์ต่างกันอย่างไร
ลึกๆ แล้วเป็นผู้ต้องการเห็นความเป็นธรรม
ความเป็นธรรมจึงเป็นจุดร่วมที่ทุกฝ่าย
จะมีความมุ่งมั่นร่วมกันได้
มากกว่าตัวบุคคล องค์กรหรือสถาบันใดๆ

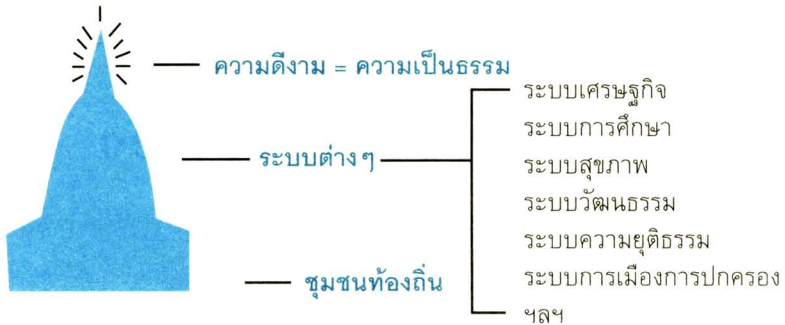
๗. การประกอบเครื่อง ประเทศไทย

ประเทศไทยเปรียบเสมือนประเทศที่เครื่องหลุดออกจากกันเป็นส่วนๆ จึงวิ่งไปไม่ได้รถยนต์วิ่งไปได้ก็ต่อเมื่อส่วนต่างๆ ประกอบเข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์ ถ้าเครื่องหลุดเป็นส่วนๆ ก็ไม่มีรถยนต์จะวิ่งไปได้ ทำนองเดียวกันร่างกายของเราถ้าหัวใจ ตับ ปอดและอวัยวะอื่นๆ แยกจากกันเป็นส่วนๆ เราก็เป็นคนอยู่ไม่ได้ การที่เราเป็นคนอยู่ได้ก็เพราะอวัยวะต่างๆ ประกอบกันเข้าอย่างสมบูรณ์

การต่างๆ ในประเทศไทยแยกกันเป็นส่วนๆ ระบบการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วิชาการ ล้วนไม่ประกอบกันเป็นระบบ และโครงสร้างที่จะธำรงบูรณภาพและคุณภาพของประเทศได้ จึงวิกฤตมากขึ้นๆ ทั้งที่มีทรัพยากรมาก

ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดพูดถึงการทำให้ฐานของสังคมคือ ชุมชน
ท้องถิ่นเข้มแข็ง ลองพิจารณาพระเจดีย์แห่งการพัฒนาอีกครั้งหนึ่ง (รูปที่ ๔)

รูปที่ ๔ โครงสร้างและระบบที่จะธำรงบูรณภาพ
และคุณภาพของประเทศ

ฐานของพระเจดีย์ คือชุมชนท้องถิ่นที่แข็งแรง จึงจะสามารถรองรับ
องค์และยอดพระเจดีย์ได้

องค์พระเจดีย์ คือระบบต่างๆ ซึ่งจะต้องเชื่อมกับฐานพระเจดีย์
อย่างเกื้อกูลกัน เช่น ระบบเศรษฐกิจแทนที่จะลอยตัวฟุ้งฟองนอกประเทศ
แล้ววิกฤตซ้ำแล้วซ้ำอีก เพราะความผันผวน หากเชื่อมโยงกับฐานล่างซึ่ง
กว้างใหญ่ไพศาลก็จะมั่นคง ระบบเศรษฐกิจที่จะมั่นคงคือ ระบบเศรษฐกิจ
มหภาคกับระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลกัน

มหาวิทยาลัยที่ลอยตัวไม่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่นเลย หากเชื่อมโยง
กับชุมชนท้องถิ่น ฐานของประเทศจะแข็งแรง และมหาวิทยาลัยก็จะมี
ความถูกต้องทางวิชาการและเป็นพลังทางปัญญาของประเทศไม่อัปจน

อย่างทุกวันนี้ เรามีมหาวิทยาลัยกว่า ๑๐๐ แห่ง พอที่จะคิดถึงขอบเขตการทำงานว่าประมาณหนึ่งมหาวิทยาลัยต่อหนึ่งจังหวัด

ในทำนองเดียวกัน ระบบอื่นใด เช่น ระบบสุขภาพ ระบบวัฒนธรรม ระบบความยุติธรรม ระบบการเงิน ฯลฯ ก็ต้องเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น ไม่ใช่ลอยตัวอยู่ข้างบน

การที่จะเชื่อมระบบต่างๆ ข้างบนเข้ากับชุมชนท้องถิ่นข้างล่างเป็นเรื่องที่ยากเพราะไม่เคย ต้องมีความพยายามอย่างหนัก รวมทั้งการวิจัยและพัฒนา การวิจัยนโยบายสาธารณะถ้าเอาท้องถิ่นเป็นตัวตั้งแล้วมีเรื่องที่จะวิจัยมากมายมหาศาล

ยอดพระเจดีย์ คือความตึงามได้แก่ **ความเป็นธรรม** ความเป็นธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่สุดสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม ถ้าขาดความเป็นธรรมแล้วจะมีความขัดแย้ง และความรุนแรง หากความสมานฉันท์ไม่ได้ และประเทศจะเจริญต่อไปไม่ได้

ประเทศไทยขาดความเป็นธรรมในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางกฎหมาย การเข้าถึงทรัพยากรอย่างเป็นธรรมเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในความซับซ้อนยากที่สังคมจะเข้าใจความเป็นธรรมในมิติต่างๆ มหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัยควรจะทำการศึกษาเรื่องความเป็นธรรม ประชาคมมหาวิทยาลัยควรจะเป็นพลังขับเคลื่อนความเป็นธรรม พาให้ทุกภาคส่วนของสังคมสนใจ เข้าใจ และถือว่าความเป็นธรรมเป็นอุดมการณ์ร่วมกันที่เราจะต้องสร้างให้ได้ในเวลาข้างหน้า มิฉะนั้นสังคมจะขัดแย้งกันมากขึ้นๆ และหลุดเข้าไปสู่มีคัลญญิกลียุค

ผู้ที่หวังดีต่อบ้านเมือง ไม่ว่าจะถืออุดมการณ์ต่างกันอย่างไร ลึกๆ แล้วเป็นผู้ต้องการเห็นความเป็นธรรม ความเป็นธรรมจึงเป็นจุดร่วมที่ทุก

ฝ่ายจะมีความมุ่งมั่นร่วมกันได้ มากกว่าตัวบุคคล องค์กรหรือสถาบันใดๆ การขับเคลื่อนเรื่องความเป็นธรรมร่วมกันจะทำให้เกิดความเชื่อถือไว้วางใจกัน ความเชื่อถือไว้วางใจจะเป็นทุนอันยิ่งใหญ่ที่ทำให้เรามีพลังฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จ

ความเป็นธรรมหรือส่วนยอดพระเจดีย์จะไปควบคุมให้ระบบต่างๆ หรือองค์พระเจดีย์เชื่อมกับฐานพระเจดีย์หรือชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดพระเจดีย์ที่สมบูรณ์และงดงาม คือประเทศที่คนทั้งมวลมีสันติสุข

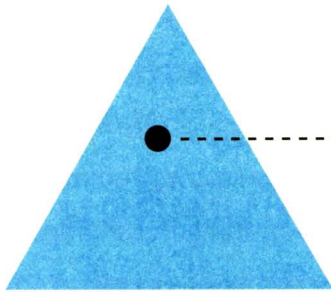
๘. พลังขับเคลื่อน ท้องถิ่นเข้มแข็ง

พลังขับเคลื่อนท้องถิ่นเข้มแข็งอาจมีได้ดังต่อไปนี้

(๑) คณะทำงานยุทธศาสตร์ท้องถิ่นเข้มแข็ง เป็นการก่อตัวโดย อีสระที่เข้าใจและมีฉันทะอย่างแรงกล้าเรื่องท้องถิ่นเข้มแข็ง อีกทั้งมีทักษะ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ประมาณ ๑๐ คน เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โดย “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” คือ (๑) ส่งเสริมให้มีการสร้างความรู้ที่จำเป็น (๒) สื่อสารอย่างกว้างขวางให้สังคมเข้ามา มีส่วนร่วม (๓) เชื่อมโยงกับการเมือง

(๑) สร้างความรู้ที่จำเป็น

คณะทำงานยุทธศาสตร์
ท้องถิ่นเข้มแข็ง

(๒) ขับเคลื่อนสังคม

(๓) เชื่อมโยงกับการเมือง

รูปที่ ๕ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้วยสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา

(๒) ภาคีเพื่อท้องถิ่นเข้มแข็ง เมื่อคณะทำงานยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ไปไม่นานจะเกิดภาคีเพื่อท้องถิ่นเข้มแข็งที่มาจากภาคส่วนต่างๆ เช่น จากผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการ องค์กรเอกชน ภาครัฐ ภาคธุรกิจ สื่อมวลชน

(๓) เครือข่ายผู้นำท้องถิ่น มีผู้นำท้องถิ่นที่เก่งๆ จำนวนมากที่มีความรู้สารพัดเรื่อง ทั้งระดับปฏิบัติและระดับระดับนโยบาย ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ควรเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อเรียนรู้จากกัน ทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับชาติ และตามประเด็น โดยที่มืองค์กรท้องถิ่นรวมกันถึงประมาณ ๘,๐๐๐ องค์กร สภาผู้นำท้องถิ่น ๘,๐๐๐ คนจะมีอำนาจต่อรองทางนโยบายอย่างมหาศาล ยิ่งถ้าร่วมกับสภาองค์กรชุมชนได้ด้วย จะเป็นพลังต่อรองทางนโยบายเพื่อชุมชนท้องถิ่นอย่างไม่มีอะไรจะทานได้

จึงควรมีการสื่อสารให้ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำในสมาคมศิษย์ครู
ถึงกันและมีความเป็นเอกภาคในทางนโยบาย

(๔) โรงเรียนผู้นำชุมชนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้นำที่แท้และเก่งที่สุด มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการโยงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ ตรงนี้นำลงทุนที่สุดและสำคัญต่อการสร้างสรรค์อนาคตของประเทศ

(๕) เชื่อมโยงกับนายกรัฐมนตรี ไม่ว่าใครจะมาเป็นนายกรัฐมนตรี ควรพยายามเชื่อมโยงให้เข้าใจเรื่องการพัฒนาที่เอาท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง ถ้าได้นายกรัฐมนตรีที่เข้าใจก็จะช่วยขับเคลื่อนเชิงนโยบายสนับสนุนเรื่องท้องถิ่นเข้มแข็งได้ดียิ่งขึ้น

แต่จะมีนายกรัฐมนตรีที่เข้าใจหรือไม่ ถ้าทำตาม (๑) - (๔) ข้างต้นก็จะขับเคลื่อนเรื่องท้องถิ่นเข้มแข็งไปได้ ถ้ามีนายกรัฐมนตรีที่ต้องการทำ แต่ไม่มีกลไกตาม (๑) - (๔) ก็ทำงานไม่ได้ ฉะนั้นจะมีนายกรัฐมนตรีที่เข้าใจหรือไม่ก็ต้องช่วยกันพัฒนากลไกที่จะขับเคลื่อนท้องถิ่นเข้มแข็งให้ได้ดังที่กล่าวใน (๑) - (๔) ข้างต้น

ประเทศใดๆ ในโลกที่มีความเข้มแข็งล้วนมีท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ท้องถิ่นเป็นฐานของประเทศ ถ้าฐานของประเทศเข้มแข็ง ประเทศทั้งหมดจะมั่นคง กระบวนทรรศน์ใหม่ในการพัฒนาประเทศไทยคือท้องถิ่นเข้มแข็ง

๑๑๘ ช.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน
แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐๒๕๓๙-๒๑๒๒
e-mail : thainhf@thainhf.org /www.thainhf.org